

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీచెన్న కేశవపరబ్రహ్మణే నమః. 1924

పాండురీకము.

శ్రీమద్గద్వాలసంస్థానాధిప, శ్రీమంత, మహారాజా

శ్రీసీతారామభూపాలభూపాల శేఖర

మృగయావృత్తాంతమును దెలుపు నేకాశ్వాసప్రబంధము.

తత్ సంస్థానకవియగు బ్రహ్మశ్రీ-మహారాజశ్రీ,

ఆదిపూడి - ప్రభాకరామాత్యకవితే

విరచితము.

~~ఆదిపూడి~~ - ఆదిపూడి

బ్రహ్మశ్రీ,

పండిత, పురాణం - సూర్యనారాయణతీర్థలవారిచే

విరచితము.

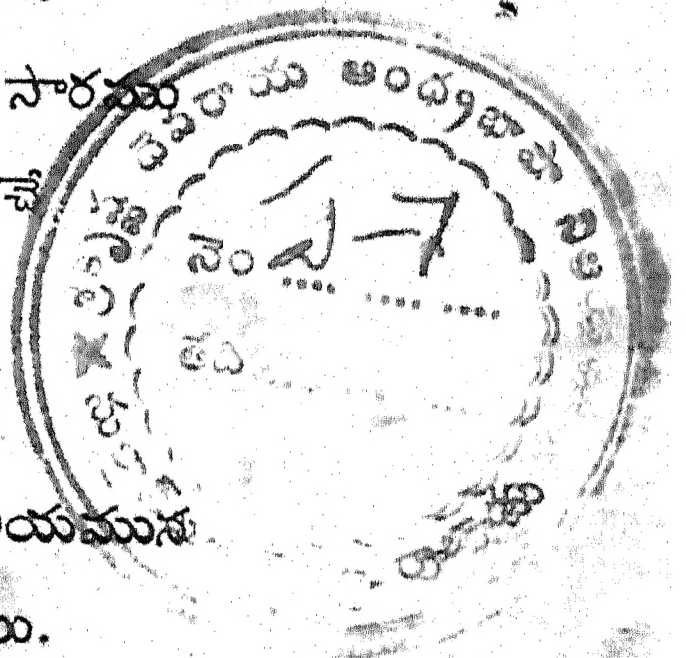
ప్రభుతిలకునాజ్ఞానుసారము

గ్రంథకర్తచే

మద్రాసు

ఆనందముద్రణాలయమున

ముద్రాపితము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ కేశవపరబ్రహ్మణే నమః

పాం డ రీ క ము.

మద్గద్వాలపురీ
 ట్నామండలభారభరణరమాద్యత్సితా
 రామనృపాలకబాహు
 ట్నామంకర చక్రధారి ర కేశవశౌరీ.

1

భక్తవరదుండ వీవు నీరభక్తవగుల
 కథలు వినుటన సంతోషకరము నీకు
 గాన వినిపింతు గద్వాలరమానవేంద్రు
 పాండరీకాఖ్యకృతిని బ్రహ్మబంధసరణిః

2

ఈవు పురాణపూరుషుండ ర వేను బురారాతనసత్కవీంద్రసం
 భావితమార్గయానలషరమాణమనోరధుండ రమేశ నీ
 పాననమైన సత్కృపకురబ్రాతునిగా నను జేసి నాకృతిం
 బ్రోవుముసత్కవీంద్రులకురబ్రోవును బ్రావును నీవకావకో.

సీ. తనబాహుదండంబు శ ధరణీవధ్మాటికి

శృంగారశుద్ధాంతరసీమ గాఁగ

దనయాస్య మజ్జాసరనునిపట్టమహిషికి

ని బై నకొలువుకూరటంబు గాఁగఁ

దనరాజ్య మారమాతస్వీమతల్లి కం

దం బై ననాట్యరంగంబు గాఁగఁ

దనయశః కాంతికరదంబంబు దిక్సతీ

వనవాటికకుఁ గుందరప జ్ఞి గాఁగ

గీ. వివులగద్వాలసామ్రాజ్యరవిభవకలిత

లలితసింహాసనుండు కరలాకలాప

కవితలకదివ్యగవిభావరభవమనోజ్ఞ

మూర్తి వెలయు సీతారామరభూవరుండు.

చ. ఒకదిన మావిభుండు సచి

ప్రొత్తములున్ సుహృదాప్తబాంధవ
ప్రకరము గొల్వ భాగ్యనగ

రంబున నింద్రసభన్ హసించుహా

టకమయకుడ్యగోపురవి

టంకకవాటనవీనరామణి

యకరుచిరోన్నతాత్మభవ

నాంతరసంసదుపాంగణంబునన్.

చ. కొలువయి యుండి మోలఁ దన

కుం బ్రజ సేసెడువిన్నపంబులం

కెలువము మీఱుచిర్నగవు

చేఁ దులకించెడుమోము చిత్తము

దలినవనీతకోమలగు

ణంబున కద్దము గాఁగ వించు వా
రలసుఖదుఃఖముల్ మదిఁ బ

రామరిసించుచు నిట్లు వాకొనున్.

ఇభములు సూచి మోసఘట

యింపులు సూచి తదగ్ర కేతన

ప్రభలను జూచి వప్రచిక

రంబులు సూచి హయాళి సూచి సౌ

రభమయపుష్పవాటులప

రంపరఁ జూచి భటాళిఁ జూచి యీ

ప్రభువు లదృష్టవంతు లని

పల్కెడుపల్కులు శోచనీయముల్.

ఇందలిత త్వ మెంతయు మ

హీతలభారము మోయునట్టిరాడ్

బృంద మెఱుంగుఁ గాక ప్రజ

యే మెఱుంగుం దలపోయ ధారుణీ

చందనగంధితోడ సర

సంబులు రత్నవితానవిస్ఫుర

త్సందరదందశూకముఖ

చుంబన సౌఖ్యకరంబు లెంచఁగన్.

దిగఁదీసిన గోహత్యయు

నెగఁదీసిన బ్రహ్మహత్య ర యీరాచటికం

బగునే యిది సౌఖ్యావహ

మగుఁ గా కతికష్టనిష్ఠురరాకర మెందున్.

సీ. కరుణించి విడిచినఁ ర గాతరుం డుదురు

శిక్షించుచోఁ గ్రూరశిక్షుఁ డండ్రు
ర మ్మన్న నాత్మశారవ మెఱుంగఁ డ టండ్రు
పొ మ్మన్న నిది యేప్రభుత్వ మండ్రు
త్వరగఁ దీ ర్పియ్య నిరదానమే లే డండ్రు
జాగు సేసిన మాకుఁ ర జా వి దందు
గడిగిన విచ్చిన ర నవివేకి యితఁ డందు
రీయనిచో లోభి ర యీతఁ డండ్రు

గీ. ప్రజల మెప్పించి పాలింప ర బ్రహ్మ కై న
వశము కా దిందులకు సహారవాస మయ్యె
నవనిలోనఁ బ్రజాప్రభుత్వై కబుద్ధి
కలిగె గోర్చుట్టువె న రోకరికంటిపోటు.

10

ఉ. కాలము మాటిపోయె ఋషి

కల్పితశాస్త్రము లెల్ల వ్రేల్చిడిన్
వ్రేలుపఁగాఁబడెన్ సకల

వేదములుం జెడె ధర్మమార్గముల్
మూలలలోన డాఁగెను ద

పోమహిమల్ వెన బ్రుంగె నిష్ఠలుం
జాల వినీతిఁ గ్రుంగె నిక

సాగుట యెట్లాకొ రాజకార్యముల్.

11

ఉ. ఐనను బుద్ధిమంతు లగుననన్మదమాత్యులుఁ గార్యదర్శు లా
స్థాననుధీజనుల్ గలసి ర సమ్మతిఁ జేయుసహాయసంపదం
బూని ప్రభుత్వధర్మముడి ర ప్రాకచరించెద మాదిధర్మసం
సానము మాకుఁ గేశవుఁడురదైవముసర్వము నిర్వహింపఁగన్.

సీ. మెద డెల్ల నీ రామె శ మేరయే లేనట్టి
 రాజకార్యములభారంబుకతన
 వ్యాయామరహిత మై శ యవయవంబులు పశే
 వర్తులు గాక చేరడ్పడఁ దొడంగె
 విశ్రాంతి యెఱుంగమి శ వివిధసౌఖ్యంబుల
 వినువును నరుచియు శ వెగఱుఁ దోఁచె
 విధి విరామము లేక శ విన్నపంబులు సేయు
 ప్రజయం దనాదరభావ మెసఁగె

గీ. నిందులకుఁ దోడు వేసవిరయెండ లిపుడు
 మండుచున్నవి రవులు పంశడ్కిండుగురును
 రేఁచి యొక్కట మింటఁ దీంశ్రుడించినారు
 కానిచో నిట్టియూష్ణతైర్జ్ఞ్యంబు కలదె.

సీ. వేంఁడానఁ బ్రతిలేనిరపిడుగులలోహంబు
 పొడుపుది క్కనుకొల్కిఁ శ బొదివి పెట్టి
 శేషాహిచర్మభ శ స్త్రికలెస్సగా నూఁది
 పృథమాది కరువుగాఁ శ బట్టి పోసి
 ద్రాఘిష్ఠగగనశతతఘ్నిలో దట్టించి
 సకలకాండంబు భరస్సంబు సేయఁ
 గాలరాక్షసుఁడు దీర్ఘక్రోధమూర్తి యై
 ప్రేల్చినాఁ డదె వచ్చెఁ శ బెద్దగుండు

గీ. దాన వెడలినసర్వదంతదహ్యమాన
 సప్తజిహ్వాగ్రవిషశిఖారజాలజాత
 తాపతప్తంబు లైనసత్త్వంబు లెల్లఁ
 జేతనాచేతనాజ్ఞానరజాత మయ్యె.

క. ఇట్టియసహ్యాకరం బగు

వెట్టయు మదిలోనివెట్ట ర వెరవుమెయి బో

గొట్టంగ నుపాయ మిం ది

ప్పట్టునఁ జూపెట్టుపుణ్యశ్రవంతుఁడు కలఁడే.

15

చ. అనివినయంబుదోపఁ బ్రభుశ్రవాడెడుపల్కులు సావధానులై

వినుసభవారిలోనియొక ర వ్రెగ్గడలేచి జోహా రొనర్చి యి

ట్లనియె నృపాల ధర్మములయందు నృపాలకధర్మమే తపో

ధనులుమహోత్తమంబయినరధర్మముగావిధియించి రిద్దరన్.

సీ. బలవంతుఁ డగువాఁడు ర బలహీను నొంపఁగాఁ

బ్రభువు లేకున్న నెశ్వండు కాచు

జారచోరాదిదుశ్శక్తులు బాధింపఁ

బ్రభువు లేకున్న నెశ్వండు మాన్పు

వ్యవహారమిషఁజేసి ర వర్తకుల్ వంచింపఁ

బ్రభువు లేకున్న నెశ్వండు దీర్చు

గట్టారితధనాదికస్వముల్ సెడెడిచోఁ

బ్రభువు లేకున్న నెశ్వండు ప్రోచుఁ

గీ. బ్రభువు లేకున్నఁ గర్నకుల్ ర వర్తకులును

బ్రాహ్మణుల్ పెరవృత్తులనవారు నెట్లు

స్వార్థముల నెల్లఁ గాచుకోఁ ర జాలువారు

ప్రాణమే కద ధరకు భూపాలకుండు.

17

మ. అదియే రాజ్యము వారెపో ప్రజలు ధ

ర్శాత్తుండు భూపాలుఁ డె

య్యది పాలించునొ యెవ్వ రట్టివిభు న

త్యాసక్తి సేవింతురో

యదియుక్ వా రటు కానిచో నది యర

ణ్యం బయ్యెడుక్ వాడు దు

ర్కదవంచాస్యతరక్షుకప్రముఖతి

ర్యక్స్త్వముల్ భూవరా.

.8

ఉ. అన్నిమతంబులుం దనవిరయట్లుగఁ జూచుచు వృత్తులెల్ల న
భ్యున్నతిఁ గాంచి దేశమున ర కున్నతసంపద దేర ధర్మని
ష్పన్నత నప్రమత్తుఁ డయి ర సర్వజనాదరణీయపద్ధతిం
జెన్నుగరాజ్యమేలున్యపర శేఖరుఁడాభగవంతుఁడేయగున్. 19

గీ. మీరు సెల విచ్చినట్లు భూభారవహన
మధికకష్టతరంబు దా ర నయ్యు రాజు
విసువు గల్గినవేళ విరవిధవినోద

కలితుఁ డయి చిత్త మిగురొత్తఁ ర గ్రాలవలయు.

20

గీ. విద్య విశ్రాంతి యిడు విప్రవితతి కెల్ల
ద్రవ్య మొడఁగూర్చు దానిఁ గిరరాటతతికి
నవరజులు పొందుదు రది సకస్యములవలనఁ
గాని రాజులవిశ్రాంతిరకథలు వేటు.

21

సీ. ఒక్కొక్కతటి గాయకోత్తమగానను

ధాసారముల నోలరలాడుకతన

నొక్కొక్కవేళ రంభోగున్యత్యకళాత

రంగమాలికల మురనుంగుకతన

నొక్కొక్కయెడఁ గవీంద్రదోదారకవితార

సాయనంబును జూటరలాడుకతన

నొక్కొక్కసోది మరహోత్సాహజనకని

జోదంతములు విని ర యుబ్బుకతన

గీ. నొక్కపటి వేట ద్యూత మొక్కొక్కయెడను
దవులుకతమునఁ జిత్తానఁ శ దవిలి యున్న
యత్తలంబును బోఁ ద్రోయు శ టురవు పతికిఁ
గాని యెందేనిఁ దీఱనిశకాంక్ష తగదు.

22

చ. అలమట చెంది యున్న హృద

యంబు శరీరము రెండును మృగ
వ్యలలితఫేలనంబున ని

వారితజాడ్యభరంబు లై కడుం
జేలఁగు వసంతుఁ డిందులకు

పేవకునట్లు సపర్య సేయుఁ గో
యిలలు తలారు లై యనున

యించెడు వింటివె భూపచంద్రమా.

23

సీ. కారువానలు కావు శ కమ్మవిల్తునివింటి

వలనఁ దొఱంగుపురప్పములు కాని
యెండవేండ్రము కాదు శ మృగలాంఛనునినిండు

వెన్నెల యెసకొల్పురవెట్ట కాని
పికభాషితము గాదు శ వేల్పుఁబడంతుల

శాఠికల్యాణసంగతులు కాని
యశిర్గుంకృతులు కావు శ యక్షులు వాయించు

భవ్యతూర్యములనిశ్చనము కాని

గీ. యన్నియును మీకు భావికల్యాణసూచ

కములు కన్నడ సమయధరస్కములమిషను

విజయలక్ష్మీసమా శ్లేషరవిభవకలిత

లలితపద మబ్బు మీకు నిరలాత లేశ.

24

చ. పిలిచినఁ బల్కు బెబ్బలులు

పిల్వకయే చనుదెంచుఁ గాఱుపో
తులతెగ మందమందలుగఁ

ద్రోవలు కట్టి తొలంగ వేకలం
బులు తెగఁగ్రొవ్వి గ్రుడ్డిలుఁగు

మూఁకలు నెందును దామె యై పొలం
బులఁ జరియించు భూపకుల

భూషణ యీతఱి లెస్స వేటకున్.

25

ఉ. మున్ను ప్రతాపరుద్రుఁడు ప్ర

భుత్వము సేసినచోటు బుద్ధిసం

పన్నుఁ డమాత్య శేఖరుఁడు

మంత్రియుగంధరుఁ డున్నచోటు న
భ్యున్నతి నాంధ్రభూమి వొగ

డొందినచోటును నోరుగల్లు నా
సన్నతి గన్నచోటది ప

శస్త్రము మీమ్మగయాపన క్తికిన్.

26

చ. ఇరువదికోసు లేగిన మ

హీవర మొల్లనుపల్లె యుండుఁ గాఁ
పురముగఁ దానిచుట్టు మృగ

ముల్ దెగఁగ్రొవ్వి చరించుఁ గాన ద
త్పరిసరమందునే మన మ

వశ్యము నిల్చిన వేట లెస్సగా
జరుగును కాన వేగ దగు

సన్నహనంబున కాన తీయుఁడీ.

27

చ. మన కనుకూలుఁ డై నయజ

మానుఁడు మాన్యుఁడు బాదుషాహి మ
న్ననఁ బరమాన యిచ్చెను ఘ

నం బగుమిమరియాదపొంఁటెఁ ద
ద్వనమున వేట సేయ నర

వాయి యిఁకేటికి వేగ మంచి చా
దినమును జూచి పై నము వి

ధింపుఁడు మీకు జయంబు చేకులున్.

28

మ. అని యాఘేటవిహారయత్నమున కా

త్సామాత్యులం దొక్కరుం
డనుకూలంబుగ నిట్లు చెప్పటయు రా

జాయుక్తియుక్తోక్తి క
త్యనుమోదించుచు రాజకార్య మనివా
ర్యప్రక్రియం దీర్ప నే

ర్చినమంత్రజ్ఞుని రాజధాని నియమిం
చెం గార్యనిర్వృత్తికిన్.

29

ఉ. అంతట సాగె వేటకు న

హర్షిశముల్ దుది లేక నాకప
ర్యంతముఁ గ్రాలునిచ్చెనలు
నంతకు మించినయుయ్యెలల్ దిశా

స్థాంతము లాకళించువల
లంతకు మీఱునురుల్ మహాగ్రకా
లాంతక సామ్యలుబ్ధక చ

యంబును గూర్చుమహాప్రయత్నముల్.

30

సీ. మోటుబం డ్లెఱుంగనిరమొప్పెమూఁకల కెల్ల
 మోటారుబం డ్లెక్కి ర మురియురేఖ
 రైలుపే రెఱుంగనిరద్రాభల కలస్పెష
 లెక్కి గర్వించునరదృష్ట రేఖ
 యంబలే యెఱుంగనిరయన్నాతురుల కెల్ల
 మృదుమధురాన్నముల్ ర మెసవురేఖ
 గడ్డిరూ వెఱుంగనిరయెడ్డెజంతువులకు
 లడ్డుమేవాల్ మేయరదొడ్డ రేఖ

గీ. మంచిసీరే యెఱుంగనిరమందులకును
 కలరుసోడాలలో మున్గురగట్టిరేఖ
 బయలువెట్టె సీతారామరపార్థివేంద్రుఁ
 డసదృశాభేటభేలనారవ్యాజమునను.

31

సీ. స్నానశాలలును భోజనశాలలును బాక
 శాలలు శీతోపశాంతయోగ్య
 శాలలు శయనార్హశాలలు విశ్రామ
 శాలలు పరిచరశాలలు హయ
 శాలలును శతాంగశాలలు నాటక
 శాలలు దీపికాశాలయంత్ర
 శాలలు భండారశాలలు సైనిక
 శాలలు వివిధవిశాలశాల

గీ. లండనుకు వారివారియోగ్యతనుబట్టి
 విడుదు లేర్పడ్డ వర్తకరవితతి వచ్చె
 మొల్లుప్రభ హొచ్చె గద్వాలభూమిపాలు
 నసదృశాభేటభేలనారవ్యాజమునను.

32

- సీ. గుఱ్ఱాలబండ్లు నేరన్లులు లొట్టియలు నెడ్ల
 బండ్లును మేనాలు శ బరువుకచ్చ
 డంబులు మఱి వేసరడంబులు రేకలాల్
 చకడాలు జటకాలు శ స్వారిబండ్లు
 బైస్కలుల్ పైస్కలుల్ శ బస్సులు మోటారు
 కార్లును మొగలాయిరేర్లు బల్ల
 కీలు టాంజాను లోదాలు నంబారీలు
 నను పెక్కు పేర్లు బేర్రొనినవాహ
- గీ. నములపై వచ్చి డిగియె నశసంతములుగ
 సాధనోత్కరసామగ్రి శసంచయంబు
 భటవితానముఁ బరివారశపటలి భూమి
 యీనిన ట్లయ్యె శ్రీహరి శ యేమి చెప్ప.
- సీ. రోడ్లప్పు స్తీవు పరర్తును వేసి మోఁకాళ్లు
 దిగనిబ్రీచన్సు బంధించి కట్టి
 గడ్డాన బిగించినశకాకిహ్యటును బెట్టి
 హోనులపై బూట్సు శ లుంచి కట్టి
 మోయలేనితుపాకిరమోపు మూపునఁ బెట్టి
 కందగడ్డమొగంబు శ గంటు వెట్టి
 యఱగొఱిగిన మీస శ లెఱడా లెసంగఁగా
 నచ్చంపుదొరగారు శ వచ్చినట్లు
- గీ. నగవు నగినపు దెసలు వరణంకుచుండఁ
 దుఱక మింగ్గీషుఁ దెనుఁగు సంకరము గనిన
 వాగ్విడంబన మొప్పఁగా శ వచ్చి చేరె
 నొక్కసరదారు చూపఱ శ యులికిపడఁగ.

శా. బాజాల్ మోయంగ వచ్చె దేరుపయి గో

పా లేటసర్దారు డ

ప్పజీ కీ డయినట్టిబుద్ధిబలసం

పన్నుండు శూరుండు న

వ్యాజోదారపరాక్రముండు నరసిం

హారెడ్డి యాభేటవి

భ్రాజత్కౌతుకలంపటుం డగుచు శ

స్త్రప్రౌఢి దీపింపఁగన్.

35

శా. తిమ్మారెడ్డియు శేషరెడ్డి యనుభా

త్పద్వంద్వ ముద్వేలశా

ర్యమ్మకారముఁ దాల్చెనో యనఁగ శ

స్త్రప్రౌఢి మీఱంగ వై

శ మ్మేతెంచిరి పెండ్లివిందులకుఁ బి

ల్వంబడ్డచుట్టలభో

గమ్ముల్ సూపుచు మందహాసకళికా

క్రాంతాననాంభోజు లై.

36

. మఱియు నాత్మకూరుముఖాసాదారుండగు ధర్మారెడ్డిదేశపాం
 డ్యుండును, దాలూకాదారుండగు నుబేదుల్లాసాహేబును నా
 బకారీమొహుతుమీమగు రంగారెడ్డియు మఱియు నితరసర
 దారులును వారివారిదళంబులతో నచ్చటచ్చట గుమిగూడి
 ప్రభునెదుర్కొని స్వాగతం బొసంగుసంబరంబున ననేకమం
 గళవాద్యంబులతో నెదురువేచియుండిరి. ఈమృగయావి
 హారవీక్షాకౌతుకంబునఁ జనుదెంచి యితర మిత్ర బంధుజ

నంబును నిండుముదంబునఁ బ్రభురాక యెప్పుడెప్పు ఁ
నిరీక్షించు చుండి రంత.

శా. సారోదారపరాక్రమార్యముఁడు రా
జా రామచంద్రక్షమా
ధారంధుర్యుఁడు మేనబావ తనయొ
ద్దం బ్రీతిఁ గూర్చుండి కాం
తారావాసమహోగ్రస త్వచయత
త్వంబుల్ ప్రసంగింప నీ
తారామావనిపాలుఁడుఁ డిగియె నం
తఁ వైభవౌపేతుఁ డై .

సీ. ఎత్తి యుంచినవిచ్చురక త్తులచకచకల్
దనబింబకాంతుల శనినుమడింప
రౌతులసన్నఁ గరరాళించుహయహేవ
తనవాహతతికిఁ బోరతాహ మొసఁగ
నాతతకరికరోదధూతశీకరములు
తనసారధికిఁ జల్లఁదనముఁ గూర్చ
వామలోచనలనిరవాళిపల్లెర మాత్త
రాజ్య మేకై కచక్రకంబు సేయ

గీ. జనులు పతి కిడ్డస్వాగతోరత్సవము తనకు
నింత యుపకార మొడఁగూర్చురనే యటంచు
మెచ్చి తనవేండ్రమును విరళమించి యేఁగె
మిహిరుఁ డపరమహీధ్రసరమీఁపమునకు.

మ. అపు డధ్వారచితశ్రమాపనయయోగ్యస్నానపానాదనా
ద్యుపచారక్రియలెల్లదీర్చికొనిరాజోత్తంసుఁడుఁ బంధుమి

తృపరీవారముహృద్యవాద్యముఖసద్యఃప్రాప్తలీలావినో
దపరిశ్రాంతిః జెలంగః దోః చెమసుధాశధాముండుప్రాగ్దిక్కునన్.

మ. నను దోషాకరుఁ జేసి పాంథజనమశన్యానంబుగాదూఱుటే
మినిమి త్తంబుప్రదోష హేతువదియేమియీగురుశుక్రసౌ
మ్యునిమందుంగుజరాహు కేతువులవారజ్ఞులంబుతోడవిమ
ర్శనసేయుండని నిల్చెఁగట్టెదుటఁ బాశరాభర్త భూభర్తకున్.

ఉ. ఈపని యిప్పు కాదు పదిరేయేనుదినంబులమీఁద వెండియుం
జూపుము సాక్షివర్గ మనిశ్చోద్యముగా శయనంబు సేరె ట్లో
ణీపతి, యంత ఖిన్నుఁ డయి నీరజవైరి నిరాశమోమునం
దోఁపఁగఁబల్కిమంబరిగెఁగదోడనవెల్వెలఁబాటెఁదారకల్.

౧. ప్రజలార గద్వాలపార్థివేంద్రుఁడు మేలు

కొనియె సందర్శనశ్రమునకు రండు

సురలార మీరు మీరకటవు తీఱఁగ మంచి

భక్ష్యభోజ్యములు సాశపడఁగ రండు

పుండరీకములార న పురి మీ రొనర్చిన

పాపముల్ పరువుగాఁ న బండె రండు

బీదసాదలు మీరు న బిగిసినపాట్లు

ప్రిధ్మఁగఁ దినవచ్చు న వేగ రండు

౨. రండు రండోయి రండు బిరరాన లెండు

నిండు మీనిండుకోర్కులు న నేఁ డ టంచుఁ

గూయఁదొడ్డిగెను గాఁపిండ్లకొప్పు లెక్కి

యందఱు వినంగఁ బురిఁ జరశనాయుధములు.

ఉ. అంతటఁ దెల్లవాఁడెఁ బ్రజలందఱు మేల్కొని రంత మేదిని.
కాంతుఁడు లేచి నీస్మరణ శ్ర గాలఁగ నిత్యవిధిప్రకాండ మ
త్యంతదృఢప్రయత్నఁడయి సంతముగా నెఱవేర్చి టేమవు
తాంతపురస్సరంబుగ యశభావిధి నందఱఁ దేల్చెనాదృతిన్.

సీ. పాశెంబులోనఁ గారవలసినసామగ్రి

సముదాయమును గూర్చు జతనమునకుఁ
బోతులు కట్టి బెరబ్బులులు చొప్పడి యొప్పు
నెలవులు కనిపెట్టి శ తెలుపుటకును
తెరువులు కట్టి బిర త్తరిజంతువులు మాటు
సూటిగాఁ జేరంగఁ శ జోపుటకును
నిచ్చెనల్ గూర్చి బంధించి మ్రాఁకులమీఁద
మంచె లుయ్యెలలు కరట్టించుటకును

గీ. వేటువేటుగ సరదార్ల శ వేటగిరుల

మంచియనుభవ మున్న యాశ్లాఘాజనముల
మేటిసాహసికులను నేరమించె తేఁడు
నాఁడు జరిగెడువేటసరన్నాహమునకు.

45

శా. మధ్యాహ్నో చితనిత్యకృత్యచయముల్ శ్రత్తా దేవసంతర్పణల్
విధ్యుక్తంబుగఁదీర్చి తుష్టిఁగని యుశ్వీభ ర్త యంతఃదివౌ
కోద్యాతవ్యభవత్సదాబ్జయుగళీరగుంజద్విరేఖాయితా
త్తాధ్యానుండయి వేటకై వెడలె నుశద్యచ్ఛస్త్రసన్నద్ధుడై.

సీ. నిడుదకొమ్మలు సాచి శ నిక్కి పూవింటివా

నికిఁ బూలగుత్తు లీర నేర్పుమాఁకు
లామాఁకులకు విరహాపుబాధ వారింఘ
గౌగిట బిగియించి శ క్రాలులతలు

నాలతావితతికి శ నాశ్రయం బొడఁగూర్చి
 పొంగారువల్లీకురుడుంగచయము
 నాకుడుంగములఁ బురష్కాస్త్రసంగరలీల
 లలవరించుకొనువశస్యయువమిథున

గీ. మామిథునమున కలమట శ నపనయించి
 యమితవిశ్రాంతి యిచ్చుజరలాశయముల
 తీరములుఁ గల్గి యొప్పుకాంతారభూమి
 విభుఁడు విహరించి విహరించి శ వేటతమిని.

47

చ. వకుళ రసాల బిల్వ వటరపాటల చందన కర్ణి శార నిం
 బక కరవీర విద్రుమ తరమాల కశిత శమీ కదంబ చం
 పక పన సాష్లు పూగ శతరపర్వ మధూక విభీతి కామ కిం
 శుక కురువింద నాకులిక శశోణముఖుడు వికీర్యమాణ మై. 48

శా. ఘోరం బై బహుశాంధకారనిబిడరక్షోఃశీగుహకాంత ది
 గ్వారం బై వనసూకరోన్నమితజంబాలావృతాసార కా
 సారం బై భయకృన్మగదన మహాసత్వోత్కరాజనసం
 చారం బై వివిధోగజంతుకులగర్జాత్రస్తపర్జన్య మై. 49

క. అంచెర్ల యనెడునడవి స
 మంచితగతిఁ జేరి యచట శ నాత్మప్రజలం
 గాంచి విశేషము లే మన
 నించుక శిరములను వాంచి శ యిట్లని రెలమిన్.

50

ఉ. దేవర యాలకింపుఁడు మ

ద్రించి నెమి శృలఁ గూయఁ జొచ్చె; నా
 క్రేవల నందె యున్నది, య

రిందమ, వ్యాఘ్రము, రాత్రి పోతు నం

దే వధియించె గూళమెక,

మింతియ నిశ్చయ; మట్లు గాన మీ
రీవిటపాగ్రసీమ వసి

యింపుడు బెబ్బలి వచ్చు నింతలోన్
మ. అని నిశ్చయ; జూపి వేడిన మహా

హృదంబుతో నెక్కి య
జ్జనపాలాగ్రణి తూర్పుకొండ రవియో

జం బొల్చె, దద్భాసుహ
గ్రనివేశంబునఁ దత్సమీపమును జే

రక వచ్చి కూర్చుండె నొ
య్యనఁ దద్భావుక రామచంద్రనృపశీ
తాంశుం డనూనప్రభన్.

మ. అనుకూలం బగుభంగి నిప్పగిది వీ

రాగ్రేసరుం డైన య

జ్జనపాలుండు సభావుకుం డగుచు హ

స్తన్యస్తశస్త్రాళినం

జనితోత్సాహుండు బాహుదర్పబలవి

స్తారుండు నై మ్రానిమా

టున శార్దులవిపాటనక్రియకు నా

టోపించి యున్నంతటన్.

ఉ. తక్కినవారు వారి కుచి

తం బగురీతిని జట్టుముట్టునుం

బ్రక్కల నున్నమాకుగమి

బ్రాకి నిశాతకృపాణపాణు లై

దిక్కుల నిక్కుచున్ మృగది

దృక్ష, మహాత్మలికాతరంగ స

మృక్కలితాంతరంగు లయి

మాటులు కాచిరి పోటుమానినుల్.

54

ఉ. నేను నిరాయుధుండ నయి

నీపదపద్మము లొండు దక్క నెం

దేనియు దిక్కు గానక య

తే యొకపల్లకి యుంటఁ జూచి నీ

వే ననుఁ గాచినాఁడ వని

యే డైరఁ జొచ్చి కవాటప డ్దీ శీ

భూన బిగించి దక్కె నికఁ

బ్రాణము లు చటు సూచుచుండఁగన్.

55

చ. పదినిముసంబులేనిఁ గడ

వంబడ; దే మిఁకఁ జెప్పువాఁడ! నా

యెదుటన నిల్చె నూఱడుగు

లేనియు దూరము లేక వ్యాఘ్ర, మ

య్యది మొగ మెత్తుసొంపు, మురి

యాడెడునింపును, జౌకళించి పెం

పొదవఁ జరించుతెంపు, మది

.కుత్సన మెచ్చుగ మచ్చుఁ గొల్పుచున్.

56

సీ. కప్పు దీర్చినసోఁగకన్నులు నిండారఁ

దెఱచి యొక్కొకసారి శ దెసలు సూచు

గుండ్రంపుమొగము దిగ్గున నెత్తి తెల్లని

సటల నొక్కొకసారి శ జడియఁ జఱచు

ఉ. ఇవ్విధ మైనచోఁ బులి జ

యించుట సాధ్యము కాదు; వేయువా
రెవ్వరొ నాకుఁ గొంతదడ

విచ్చి పదంపడి వేయు టొప్పు; నిం
కివ్విధి యాచరించునది

యెల్లరు రేపటినుండి; యంచు న
ష్టవ్వసుధావరుండు దివి

యం బనిచెం దనవీడు సెచ్చెరన్.

చ. ప్రథమదినప్రయత్న మొక

భంగిఁ జనెం గద చింత యేల నీ
ప్రథ కనుకూల మైనటు ధ్రు

వంబుగ నెల్లి జయంబు గల్గు; మ
త్కథితవచఃప్రమాణము వి

ధాయక మంచు నెఱుంగఁ జెప్పి న
త్పథమున భానుఁ డస్తగిరి

వంకకు వ్రాలెఁ బ్రశాంతమూర్తి యై.

సీ. నవనీతరుచులు శశన్నడ నేయువలిపెంపు

గరగరగాగరాశకట్టుతోడఁ

బనుపుఁబచ్చనిచీనిరపట్టుపెఠాణంపు

సాగసంచుసరిగకంఠచుకముతోడ

దోరదోరని కునుంఠబారంగుపస మించు

వైఁటవేసినవల్లెరవాటుతోడఁ

బాటలీప్రసవసంఠబంధిమాలాజాల

లలితోరువక్షఃస్థలంబుతోడ

గీ. వఱలుసంధ్యావధూటి గరద్వాలవిభుని
కారతి యిడంగఁ బసిఁడిపరశ్యంబు పూని
వచ్చి నిల్చినభంగి భాతస్వంతుబింబ
కలిత మై యొప్పె నపరదీర్ఘాగ మపుడు.

66

సీ. యామ్యదిజ్ఞుఖిభై రరవాననవిన్యస్త
కాష్ఠోజ్జ్వలదీపికాయుగంబా
సంధ్యావివాహవరసు సమావేశిత
భారయప్తిస్వర్ణ రభాండయుగ మొ
భర్గ సేవావేశ రపర చండచండీశ
తాండ ప్రాచిత కాంస్యతాళయుగ మొ
భాస్కరశశిభూవిరభాగపరిష్కార
పరిక రాయతతులారాప్రతయుగ మొ

గీ. యనఁగఁ బూర్వాపరాశలరయందుఁ బాలించె
నిందుబింబంబు నినబింబ ర మింతలోన
నొకటి యెగఁబ్రాఁకె, డిగఁగ్రుంగె ర నొకటి, కాల
శకట మొరగాలుపడె ననుశంక దోష.

67

చ. దివిసినవీడు నప్పు డరు
దెంచి సుఖంబున వీడు నేరి, రా
త్రివిధులు తీర్చి, లెస్స నిదు
రించెను; భూవరుడున్ యథోచిత
వ్యవహితవర్తనాదికము
లందు నిశీధముఁ బుచ్చె; నిట్టు ల
ద్దివసముఁ దీత రాత్రియు గ
తించెను దెల్లగఁ దెల్లవాలుచున్.

68

సీ. స్వర్ణ దీక్షేత్రసంస్కరణపూర్వకముగా
 స్వచ్ఛోదకముల మశజ్జనము సేసి
 కేశవనిర్మలాంశ్రుధిధ్యానధీయుక్తి
 మంత్రసంపూతనారమంబు దిద్ది
 నిజగృహదేశికాశీతవిష్ణుపదాబ్జ
 విమలతీర్థంబులు శ స్వీకరించి
 ధరణీసురవ్రాతదత్తమంత్రాక్షతల్
 సవినయభక్తి శీర్షమునఁ దాల్చి

గీ. శాకసూపాజ్యభక్ష్యభోజ్యములు హేమ
 భాజనోపాహితములు సాశపడి విభుండు
 కొలువుకూటంబు సేరి మిత్రులును, బంధు
 గులును, నధికారులును గొల్వఁ శ గొలువు తీర్చె. 69

వ. ఇట్లు జగదేకసుందరం బగుసభామందిరంబున దేవమంత్రం
 బోలుమంత్రులును, గవి బోలుకవులును, లోకబంధుం
 బోలుబంధువులును, గైరవమిత్రుం బోలుమిత్రులును,
 బలసి కొలువ మహేంద్రుచందంబున మహేంద్రుం డొప్పు
 చున్నంత నానాటివేటకయి తగుసవరణలు సేయఁ బని
 గొన్నసరచారులును, మృగయులును మరలి వచ్చి సార్వ
 భౌముం దగుతెఱంగునఁ గాంచి కేల్లోయి యకాదల
 ఘటియించి నమ్రు లై యిట్లనిరి. 70

శా. దేవా! దేవరపంపునం జని, వనీ

దిక్కోణముల్ సొచ్చి, స

త్వావాసంబులు గాంచి, వానిని నిరా

యాసంబుగా వేయఁగా

తావుల్ సేసి సమస్తముం దమకు వే
 డ్కన్ విన్నవింపన్ భవ
 తేవాధుర్యుల మేఁగుదెంచితిమి పృ
 థ్వీకాంత! యాలింపుమా.

71

సీ. రామప్ప పేర విరరాజిల్లు నొక తటా
 కం బుండు రెండు క్రోశశంబులందు
 దాని కు త్తరదిశ శ దట్ట మై యొకకోన
 కలదు నానాజంతుశనిలయ మగుచు
 నాకోననడుమ ఘోరరాకారశార్దూల
 మొకటి నరామిష శ మొకఁడు దక్క
 నితరంబు నొల్లని; శ దింపుతో వసియించు
 చున్నది సంసారశయుక్త మగుచు

గీ. దానివలనిభయంబునఁ శ దల్లడిలుచుఁ
 గాఁపుఁబ్రజ సేద్యమే మాని శ కంట వత్తిఁ
 బెట్టుకొని యాండ్ర బిడ్డల శ విడక కాచు
 కొనుచు నున్నారు కూటికిఁ శ గొదవపడుచు.

72

క. తీండ్రించి వ్యాఘ్ర మడవిం
 గోండ్రించినఁ జాలుఁ బ్రజలశగుండెలు నీ రై
 వేండ్రానఁ గరఁగు మీ రీ
 జీండ్రంబును నేడె తొలఁగఁజేయుఁడు దేవా.

73

ఉ. మాటలచేతఁ గార్యములు,
 మంత్రములన్ ఫలముల్ లభించునే?
 వేటకు దండిమానినులు
 వేలకొలందిగ వచ్చి పోయి, రే

వ్రేటును లక్ష్యపెట్టక చ

రించెడు మాటుల మాటు నేసి యా

మోటుమొకంబు; దానిని స

మూలము సంపి యసంబు పొందుమా.

74

సీ. చెట్టుచెట్టును బరీక్షించి పంచాణంబు

వారు మాటులు కట్టినారు దేవ !

గొందుగొందులును గగ్గొని వేటబోయలు

దారుల నరికట్టినారు రాజ !

మూలమూలలు లెస్స ర పుణికి బెస్తలు వలల్

నాణెంబుగాఁ బన్నిరనాడు తేడ !

సందుసందులు చోపి ర జంతువుల్ పఱప స

ర్దారులు వేచియురన్నారు సామి !

గీ. కాళ్ళు మ్రొక్కెద మయ్య వేరగాన లెండు

తేగు కట్టాయితం బయ్యెర దివ్య మయిన

శకునములు దీర్చుచున్నవి ర జాగు వలదు

పులులు వడు నేడు నిక్కంబు ర భూపతిలక.

75

*

*

*

సగ్ధర. అని న్యాఘ్రాఘేటసన్నాహసకలచరితం

బంతయుం దెల్పఁగా స

జనపాలుం డంత సంతోషభరవికసిత

స్వాంతుఁ డై లేచి దీనా

వనదీక్షం బైన మై సత్యరితగతి వన్

ప్రాంతముం జేరె నుద్య

ద్వనమేఘధ్వానధీధిరక్కరణచణశతాం

గన్వనం బుప్పతిల్లన్.

77

సీ. కోతకు సిద్ధ ర మై కొల్లగాఁ బండిన

పరిపరివిధములరవరిపొలములు

నాపొలంబులలోన ర నతినిర్మలంబుగాఁ

బ్రవహించుచున్నట్టిరపంటకాల్వ

లాకాలువలగట్లరయందు లెస్సగ మేసి

బలుపుమై పన్నుండురపసులమంద

లామందలను గాయు ర చచ్చటచ్చట సర

సాలఁ దేలెడుగోపరబాలికలును

గీ. చుట్టుముట్టులుఁ బెక్కుక్రొరసులకొలంది

గలిగి కాపులపాలిటిరకామధేను

వనఁగ నెందును దఱుగనిరయట్టిసీళ్ళు

లొప్ప వెలయుచునుండు రాశమప్పచెఱువు.

78

గీ. గట్టలే చుట్టుఁగట్టలు ర గాఁగఁ గ్రాలు

నాచెఱువు దాఁటి యటువైపునందు నున్న

బుడపలకు మధ్యభాగంబు ర గడచి గండ్ల

రూఢపథమున డంయమాశరూఢుఁ డగుచు.

79

చ. మనుజవిభుం డరణ్యము క్ర

మంబునఁ జొచ్చి చనం జనన్ మృగా

దనములు భల్లుకంబులును

దర్పితదంష్ట్రచయంబును లులా

యనికర మంతకంతకు భ

యావహ మై కడు సంచరించు కా

నన మతిగాఢ మై యటఁ గ

నంబడె ఘోరతమఃప్రకీర్ణ మై.

గీ. దాని టొకుటొంకు లేక భూరధవుఁడు సొచ్చి
మృగయు లచ్చట నొకమానిరమిఁదఁ దనకు
నేర్పఱిచి యున్నగద్దెయ ॥ నెక్కి నాల్గు
దెసలుఁ గన్గొని యుల్లాస ॥ మెసక మెసఁగ.

క. తమ్ములను బంధుహితబృం
దమ్ములనుం దమకు సమ్మరత మ్మగుతరుజా
తమ్ముల నునిచినపలుచం
దమ్ములనెలవులకు నతిమురదమ్మునఁ బనిచెన్.

చ. పనిచిన వారు వారికయి

పన్నినమాటులు సొచ్చి సజ్జశ
స్త్రనికర మొప్పుచుండఁ గనుఁ
బ్రామక యుండిరి చూచు చిట్టు ల
జ్ఞనపతి సర్వసన్నహన
సంకలితుం డయి సన్న సేయుడున్
జని రటు వేటకాండ్రు వన
సత్త్వములం బురికొల్పి చోపఁగాన్.

చ. జగములు తల్లిడిల్లఁ బరు

షడ్భునిఁ గో యని కూయుకూఁతల్
నగములు తూఁటు వ్రొ నటు ఘ
నంబుగ మోఁబెడుడప్పుఁమోఁతల్
మృగయులు డొంక లంటి బెద
రించుచుఁ గోలల వ్రేయువ్రేతల్

దెగఁబడి జంతువుల్ సెదరి

దిక్కులఁ బాతెను గాందిశీక మై.

84

చ. కలుగులు దూఱి పోవునవి

కంపలు తెంపున దాఁటునవ్వియున్

బిలబిలఁ బాఱి వచ్చునవి

బెగ్గిలి దిక్కులు సూచునవ్వియున్

దొలఁగి చరించునవ్వియును

దుండఱికంబున రొప్పునవ్వియున్

జెలఁగి మృగంబు లయ్యడవిఁ

జిందఱవందఱ యయ్యె సందడిన్.

85

వ. అంత.

శా. సారించున్ వెన డించుఁ గార్కుకము ల

క్ష్యంబుం బరీక్షించుఁ గాం

తారాభ్యంతరసీమఁ జూడ్కి యిడి చి

త్రంబుల్ విలోకించు నే

దారిన్ వచ్చునొ వ్యాఘ్ర మంచు మదిఁ జో

ద్యం బొప్ప యోజించు ని

ట్లారాజన్యశశాంకుఁ డుండ వినఁగా

నయ్యెన్ మయూరధ్వనుల్.

86

సీ. ఆరీతిఁ గర్ణరశసాయనంబుగ వడ్డ

మశ్రుతి కెలుఁగులు శ్రమంజులగతిఁ

గలిపి పాడెడునీలశకంఠంబులవిరావ

మాలించి నృపుఁ డది శ్రయగుడెంచు

దెసఁ జూడ్కిఁ బఱపి యరదెసఁ గాంచె నల్లని
 మోములునుం జుట్టురముట్టుఁ దెల్ల
 గడ్డముల్ నిడుదతోఁరకలు గల్గి యెగురుచు
 వచ్చుచున్నట్టిప్రవంగ సేన;

గీ. దానివెను దన్ని చిత్రచిత్రముగ వచ్చె
 గునిసి యాడుచుఁ గొన్ని యెగురుచుఁ గొన్ని
 నెమిళు లతిరమ్యవర్ణపింఠములతోడఁ
 జూచువారికి మిక్కిలి ర చోద్య మెసఁగ.

గీ. వ్యాఘ్రరాజున కిది సేన ర యనెడువారు,
 వచ్చు నామాట వినుఁ డని శీఘ్రముకువారు,
 ప్రేలకుఁడు వచ్చె నని హెచ్చరించువారు,
 నగుచుఁ బరిచరు లలహుసా ర రగుచు నుండ.

సీ. వన మెల్లఁ గలఁచువిశ్లేషముచేఁ జెడినట్టి
 గాఢనిద్రాబద్ధరకంబు గొంత,
 రాతిరి మెసవినరపోతుమాంసము పొట్ట
 మందగించుటఁ గల్గురమగత కొంత,
 పన్నుంటచే వసరపడక సాగమిఁ గాళ్ళు
 నడవనీయనికారరణంబు కొంత,
 పండ్లలో నిఱికినరపలలంబు విడిచిన
 రాకకుఁ బొడముచిరరాకు కొంత

గీ. సహజ మైనట్టితనరాజరసంబుఁ బెంప
 రాజతీవి యెసంగ వ్యాఘ్రంబు నడచె
 నడుగులో నడ్డు వెట్టుచు ర నావులించు
 చాత్మ వెగ లేచి చిట్టుము ర త్తాడుచుండ.

గీ. ఇట్లు నెమిళులు కూచి వారయించుచుండఁ
బ్లవగసేన యరబ్బులరపగిది ముందు
వక్రవాచావిహితరత్నరత సడువ
వచ్చెఁ బులిరాజు ప్రాతనరబాబుపగిది.

90

గీ. వచ్చి ప్రభునకు డాపలిరప్రక్క నున్న
తెఱపివనమునఁ దచ్చాడి ర తిరిగి ముంద
అడుగు వెట్టినయంతలో ర నవనిభర్త
బారు సవరించి విడిచెఁ దురసాకిగుండు.

91

చ. వలపలిడొక్క చీల్చి, బల

వంతముగా జతరంబు సొచ్చి, ప్రే
గుల నొకకుప్పఁ జేసి, బలు.

గుం డది బెబ్బులి బిల్కుమార్చె; తె
ప్పలు వెస వ్రాలునంతటనె,

బాపురె! దానిప్రభావము మహీ,
తలవరులక్ష్యభేదనము,

పాండితి, యెట్టిదొ కాని కేశవా!

92

గీ. మొదటిదెబ్బకె యొకమూల్గు ర మూల్గి మొకము
మొగ్గ వేసినచందాన ర ముందల యిడి
చాఁపకట్టుగఁ బడె రామరచంద్రనృపుఁడు
రెండవది యేయుఁ డని తీవరరించె నంత.

93

ఉ. నమ్మంగరాదు బెబ్బులిగు

ణం బిఁక బావసిఫార సేల వ్య
ర్థముగఁ జేయుటంచు భిదు

రప్రతిమ మ్మగుబారుఁ జేర్చి తీ

వ్రమ్ముగ వేసె రెండవది

“వ ద్దిక న ద్దికఁ జచ్చె” నగుచు వృ
క్షమ్ములమీఁదనుండి సహ

జన్ములు మిత్తులు నార్పుచుండఁగన్.

9

శా. ఆయార్పుల్ వన మంతయుం గలఁగఁ జే

యం జూచి తద్వ్యాఘ్రురా

డాయాపత్యయుగంబు నాసరస ని

చ్చౌ వచ్చుచున్నట్టి; వీ

చాయౌ వీడి మఱొక్కదిక్కున నదృ

శ్యం బయ్యె మంత్రించిన

ట్లాయుర్దాయము కల్గియుండ నవి యే

లా వచ్చు నీజాడకున్.

9

సీ. వ్యాఘ్రురాజం బిటు శ పధియింపఁబడుటయుఁ

దత్కశత్రుమును బురత్త్రద్వయంబు

నట్లగుటయును మరహారాజు తిలకించి

యానాఁటి కిఁక వేఁట శ యంత మైన

దిగ నెంచి మాటులు శ దిగ నియమించిన

దిగినవారును నింక శ దిగెడువారు

నగుచుండ రివ్వున శ నగుదెంచె నరిముఱి

కొదమబెబ్బులీ శ యొండు గోండు మనుచుఁ

గీ. గన్ను లవి గావు విస్ఫులింగములు గాని

బొబ్బ లవి గావు పిడుగుల్గదెబ్బ గాని

సటలు కా వవి కాలపాశములు కాని

మృత్యువే కాని యది యొక్కరమేకము కాదు.

96

గీ. తండ్రి వధియింపఁబడినవిరధంబు సూచి,
 తల్లియును దమ్ములును జన్మరదారి సూచి,
 పట్టఁగా రానికోపంబు ర ప్రజ్వరిల్ల,
 నొక్కమంటగ మండె నరయ్యుగ్రమృగము.

97

ద. గొలుసులు కట్టిపెట్టియును,
 గొట్టియుఁ, దిట్టియు, బాధ పెట్టియున్,
 వలచినతిండి పెట్ట కుప
 వాసము పెట్టియు, నిన్పపంజరం
 బులఁ జెఱపెట్టి యున్నపులి
 మోమును జూచిన గొప్ప కాదు, వి
 చ్చలవిడి కానలోఁ దిరుగు
 జంతువుఁ జూచినఁ దెల్ల మయ్యెడున్.

98

చ. వనమున, నందులోనఁ బరి
 పంథిమృగాకులఘోరమధ్యకా
 ననమున, రేపఁబడ్డపులి
 నాడెము, కన్నులఁ జూచి కాని, వ
 ర్ణనముల బోధ కాఁగలదె?
 ప్రౌఢకవీంద్రుఁడె చెప్పె నేనియున్;
 వనజదళాక్ష! నీ వెఱుఁగ
 వా? పులిచేతలు దానికార్యమున్.

99

చ. ఘననిబిడప్రకోపజన
 కం బగుతండ్రివధక్రమంబు, నె
 చినరుష, వహ్నిమాడ్కి ముఖ
 సీమ వెలుంగఁగ, రప్పురప్పునా

ధ్వని యతిభీతిఁ గొల్పు, బహు

ధాటి, హుటాహుటి, వ్యాఘ్రశాబకం,
బనుపమవిక్రమంబున వి

హారము సేసెఁ జలంబు పేర్కొనన్.

11

చ. తెఱచిననోటఁ బెన్నురుగు

తిట్టలు తిట్టలు రాల, నేచి, బి
ట్టులుముచు, జెట్టుచెట్టును ర
యొద్ధతి రొప్పుచు, నీరమీరముల్
చెలుచుచు, డొంక డొంకలును

జీల్చుచు, వ్యాఘ్రకిశోర మావనిం
దిరిగెఁ బిశాచి పూనినదొ

దీనికి' నాఁ బ్రజ శంక సేయఁగన్.

1

ః. చిక్కిన నొక్కవేటుననె

చీల్చి గుటు క్కని మ్రింగుకాంక్ష, న
ల్దిక్కులఁ బేరెముల్ పఱచి,

దీవన మొప్ప, నృపాలుమాటుది
క్కక్కజ మైనధాటిఁ గల

యం బడవచ్చెడువ్యాఘ్రపోతముం,
బ్రక్కన చూచి ముష్టిపలి

వంశకరీరము వేసె నుద్ధతిన్..

1

శా. ఆవేటు గొని లెక్క సేయ కది క్రో

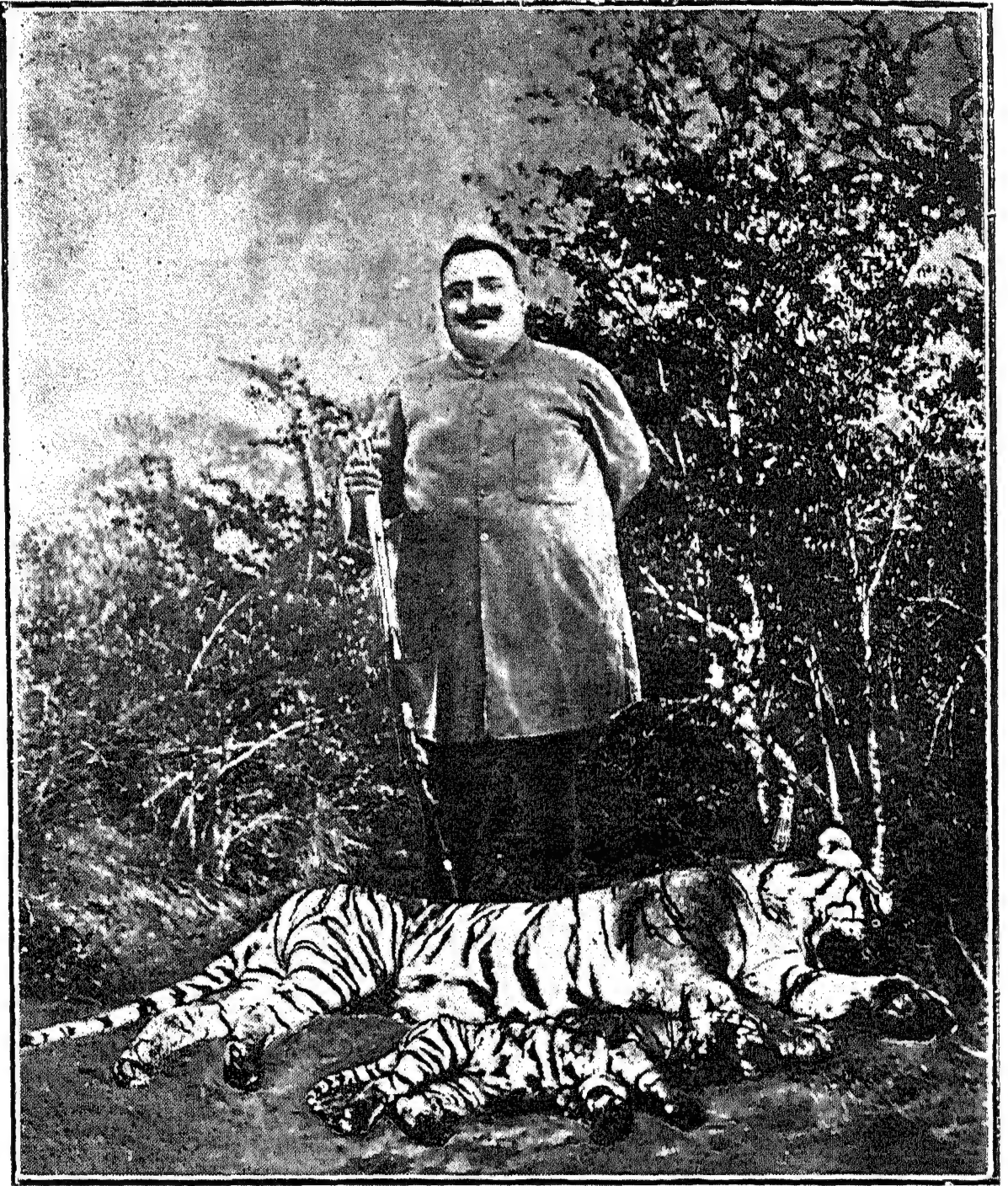
ధాభీలగర్జారభటే

ప్రావృట్కాలఘనాఘనస్తనిత మై,

బాఘోజ్వలదీపిగా

35. దాన శాంతించి కన్నులు రదాచుకొనుచు
 జేయు డెద్దని నింకనాశచేష్ట దక్కె,
 జనయిత ఋణంబుదీరెనే ఖడనుచు దీర్పు
 నిద్ర నిద్రించె బలిసిల్లకాదగ్గ మిగి.

తోపహితాననంబు డిగె

నుద్ధతి మాని పగున్నధీర్ఘని
ద్రాపర మైనవ్యాఘ్రమును,

దచ్చిశువుక వెలుగంది చూడంగన్. 107

సీ. సంతోషభరితు లై శ సహజన్ము లేతేరఁ

జిలునవ్వుతో వారిఁ శ జేరఁదీసి,

సార్థక మాయె మాశ్రమ మంచు బేదులా

సాహేబు రాఁ దనశసరసఁ జేర్చి,

నిండె మాకోర్కులు శ నేఁ డంచు వచ్చురం

గారెడ్డికిఁ గరలాశ్రమవ మొసంగి,

యత్యాప్తితో నృసింహరెడ్డి యరుదేర

నాయనతోఁ బరిశ్రహస మాడి,

గీ. నగుచు వచ్చులక్షోరెడ్డి శ మిగులఁ బొగడి,

రామచంద్రనృపాలు మశర్యాద సేసి,

చిత్రచిత్రంబులుగను తరస్పిర్లు తీయఁ

జేసి, భూపాలకుం డాజ్ఞ శ సేసెనిట్లు. 108

క. పుడమికి రా జెట్టులొ యీ

యడవికి నివి యట్లు గాన శ నామర్యాదల్

నడపవలె గాని వీనిం

జెడఁజూచుట రాజవిధినిశిష్యము కాదే? 109

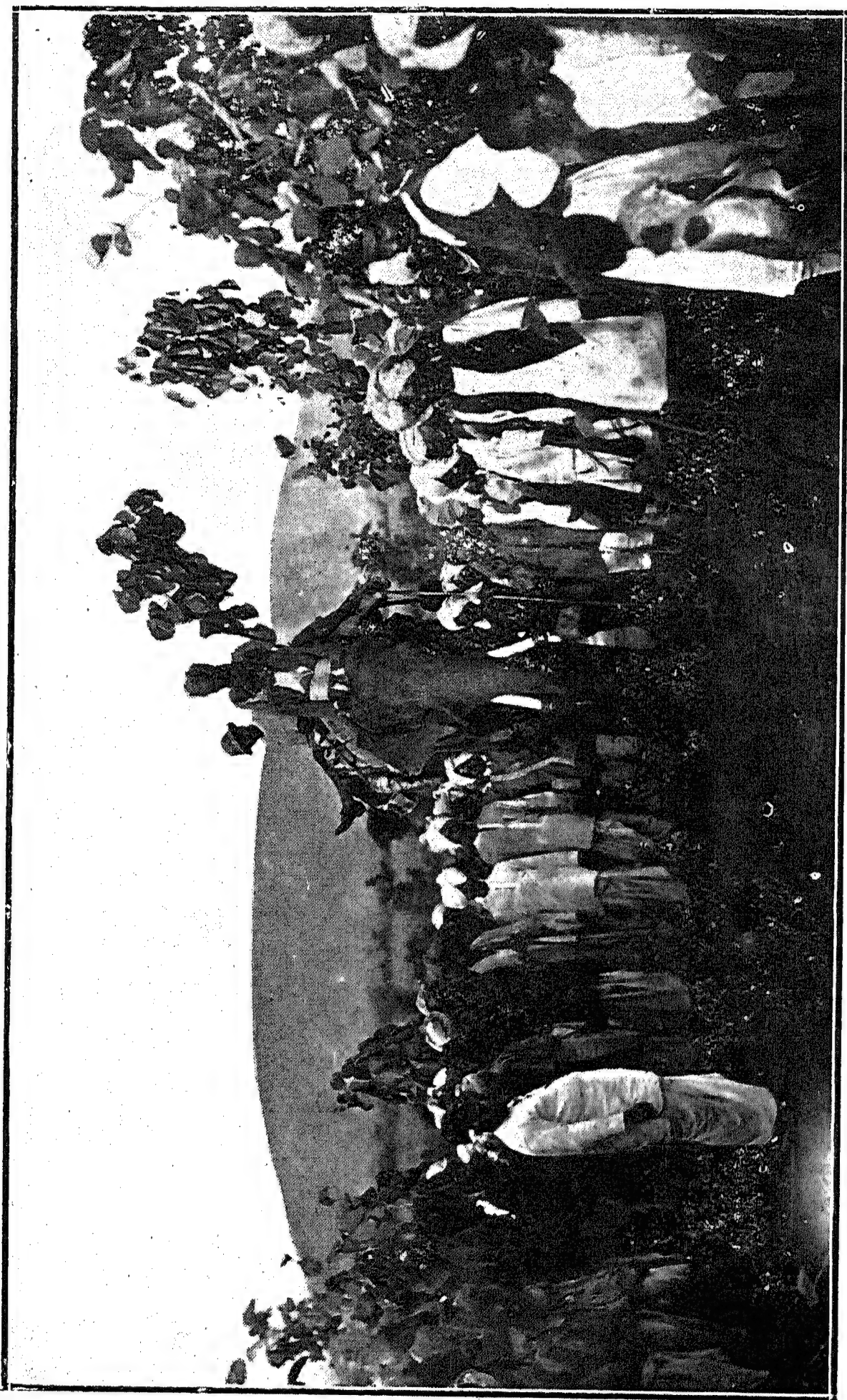
ఉ. ఏనుఁగుమీఁద, వీనిని స

మీహితవై భవ మొప్పఁ బెట్టి, స

మ్మాన మెలర్ప, ధోలకథ

మామికథక్కహుధుక్కథంథమ

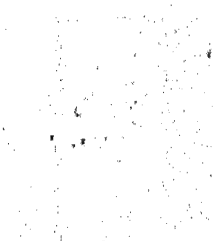

37.

యే,

నునుగయి నేసి దానిపయి గొబ్బనబెబ్బలు లుంచి తూర్వ ని,
స్వనములు మిన్నముట్టగ స వారుల వీడు మరల్చి రేపునన్.

ధానసమగ్రపౌరజన

తావినుతోత్సవభాసమానసం
ధానముతోడఁ జేకొని చ

నం వగు వీటికిఁ బుష్పవాటికిన్.

110

చ. అని సెల విచ్చునంతటనె,

యయ్యెడ, నయ్యెడ నున్నయాత్మకూ
రనుపుర మేలుమేలుమరి

యాదహోజీరుఁడు తెచ్చి యున్నయే
న్గును గయిసేసి, దానివయి

గొబ్బున జెబ్బులు లుంచి, తూర్వని
స్వనములు మిన్ను ముట్టఁగ స

వారులు వీడు మరల్చి రేపునన్.

111

ఉ. “చెప్పితి నిన్న యే జయము

సేకుఁబు నేఁ డని నీకుఁ, జెప్పిన
ట్టిప్పుడు సెల్లెఁ జెల్లియును

నించుకయేనిఁ గృతజ్ఞతావిధుల్
చొప్పడఁ బల్కరించ విది

చోద్యము రాజులనీతి” యంచు నే
ర్పొప్పఁగఁ బల్కి పశ్చిమమ

హోదధి భానుఁడు సేరె నంతటన్.

112

చ. “స్థిరమతి స్వీయధర్మము ప్ర

తిష్ఠిత మానటు వ్యాఘ్రరాజు నీ
వరుస బహూకరించుపరి

పాటి యెఱింగియుఁ, గర్మసాక్షి భూ

వరు నుట కిట్టు లాడఁ దగ

వా?" యని మేఘుఁ డమోఘధర్మత

త్పరతఁ దుషారవృష్టి నృపు

వైఁ గురిసెన్; ఘనమార్గగామి యై.

11

ఉ. అంత ననంతవైభవస

మగ్రమహాత్మవలీలఁ దేలి, భూ

కాంతుఁడు సర్వసైనికని

కాయముతో శిబిరంబు నేరి, సా

మంతసహోదరాప్తగురు

మంత్రపురోహితబంధుభృత్యకా

ర్తాంతికవార్తవాహజన

తాసుఖిగోష్ఠి యెసంగు చున్నెడన్.

114

ఉ. “వెంచినలేడిపిల్ల కిటు

భీతి దొఱంగఁగఁజేసి మేలు కా

వించితి వయ్య, జానపద

బృందము సంతస మందె నయ్య, శి

క్షించితి వయ్య బెబ్బులుల,

నేమ మొసంగితి వయ్య”, యంచు దీ

వించుచు వచ్చినట్లు ప్రభ

వించె సుధాకరమూర్తి తూర్పునన్.

115

కీ. పేర్వాసిగాఁ గాందరవికు లొనర్చినమంచి

షాడభోపేతభ్యోరజ్యములవలనఁ,

బరిమళద్రవ్యసంభరిత మై గుమగుమ

లాడుకప్రంపువీరడ్యములవలన,

గాయనగాయనీరక మనీయగాధర్వ
 రమ్యనాట్యప్రచారములవలన,
 బంధితకవిసార్వభౌమవాచాప్రౌఢిఁ
 గందళిం చెడుప్రసంగములవలన,

గీ. నిండి నిబిరీస మయినచంక్ర దికలవలన,
 లలితమలయానిలప్రచారలనమువలన,
 గలితశయ్యోపదానభోగములవలన,
 రాత్రి చనె రాజునకుఁ ప్రజాశ్రవాతమునకు.

116

చ. “చెదరినజంతువుల్ మరలఁ

జేరి యరణ్యమునందు నిర్భయం
 బొదవఁగ సంచరించుటకు

నొక్కటి రెండు దినంబు లుండి యా
 పిదపఁ బునఃప్రయత్నమును

వీలుగఁ జేయుద మింతలోన నా
 ల్గుదెసలఁ బోతులం బనిచి

కొం” డని భూవరుఁ డాన తిచ్చినన్.

117

శా. “అల్లారే! యిది మంచినూట వహవా !

అచ్చా !! సలా” మంచు జే
 దుల్లాసాహెబు మెచ్చుకొం చితరయో
 ధుల్ దోడ్పడన్ మేచ్చవా
 క్కల్లోలుం డయి, వెంటనే యరిగి, రం
 గారెడ్డితోఁ జేరి, గా

ఘోల్లాసంబున ముందుకార్యమున కు
 ద్యోగించె, నత్యాస్థతోన్.

118

గీ. దిన మొకటి యేగె, రెండవదినము సనియె,
మఱియుఁ దార్త్రీయదినమును ర నరిగె, నెట్టి
వింతవార్తలు లేవాయె, ర నంత నాల్గ
వదివసము వచ్చె, వచ్చె, బ్రభాతవేళ.

119

సీ. “ఉపమావు టీ కాపిరయును రోటిబిస్కత్తు
లఁట!” యిది యెచటిమారహారమొక్కో?
“కప్పు సాసరు ప్లేటు ర కమలాంగులఁట!” వింత
బాస యిదేనాటిరబాసయొక్కో?
“పంట్లాము బూట్సు పేరర్వాని టోపీలంట!”
తెలియ వి దెచటిముర స్తీబులొక్కో?
తలలు బోడలు జుత్తురపిలక లే కనరావు
వీ రేవిలాతులరవారలొక్కో?

గీ. భరతఖండంబో? కాదొకో? ర మఱచినాఁడ,
నను చనూరుఁడు దృఢనిశ్చయంబు సేసి
కొనఁగ డాకంట నిడిననుభృణి యనంగఁ,
బొడుపుగుబ్బలిఁ దొలితొలిప్రొద్దు పొడిచె.

120

గీ. పుడమిగొల్లది నభ మనురమొదవుఁ దెచ్చి,
పొడుపుగుబ్బలిలేదూడ ర విడిచి, ప్రొద్దు
పొదుఁగుఁ బిడికిననురుగు వెంఁపొదవుపాల
దార లివి నా మయూఖకంఠదళము లెసఁగె.

121

గీ. ప్రాచిఁ బొడిచెడుప్రొద్దుతో ర లేచి, ప్రాచి
పనులు దీర్చెడునవరజరపద్మముఖుల
చేతిగాజలయలివులరచేత లేచి
పాడిపనువులు చేవె నంభారవముల.

12

గీ. పడఁతు లొసఁగినచలిదియంబళ్ళు ద్రావి,
కాఁడిమోఁకులు మూపులఁ ర గ్రాలఁ, బనులఁ
జిల్లకోలలఁ దడవుచుఁ, ర జేలవంక,
సాఁగి నడచిరి కాపునంరసారు లపుడు.

123

గీ. ఒడిసెలలు ద్రిప్పు చొయ్యార ర మొఱపు నెఱప,
నెత్తుమంచెలవై నెక్కి ర మెలుఁగు లెత్తి,
శాలికాపాలికాబాలికాళి పాడు
పాట లామ్రేడితంబుఁ లై ర పరఁగె దెసల.

124

సీ. చంపకమాలికారసారభ్యభరిత మై,
చంచరీకావళీరస్థగిత మగుచు;
వనమయూరవిచిత్రవర్ణ సంకీర్ణ మై,
యాత్తభుజంగప్రయాత మగుచు;
శార్దూలవృత్తప్రచారదంతురిత మై,
హరిణీవిహారయోగ్యంబు నగుచు;
మత్తేభశౌరవమాన్య మై, మంజులో
త్పలమధునూధురీభవ్య మగుచు;

గీ. శిబిర మొప్పారె, శౌముదీరశేష మయ్యు,
భవ్యమలయానిలాంచత్పరభాత మగుచు,
నుదయరాగంబు నుదయరాగోత్థగీత
బోధితాఖిలకవిరాజపుంజితముగ.

125

మ. భవపాథోధికీ బోత మై, బహుసుఖా
వాసంబు నై, యబ్జసం
భవముఖ్యమరసేవ్య మై, తనరుయు
ష్మత్సత్కథల్, గాయకుల్

శ్రవణానందముగాఁ బరింప విని, కృ

ష్టా! శ్రీహరీ! లోకబాం

ధవ! మాం పాహి య టంచు మేలుకొనె, మూ :

ర్థన్యండు శ్రద్ధాఘృఁ డై.

126

సీ. సక్రమంబుగ స్నానరజపతపోదేవభూ

దేవసేవావిధుల్ శ దీర్చి, వీట

నందఱసేమంబు శ లరసి, యెల్లరకామి

తంబు లెల్ల యథోచితముగ నొసఁగి,

బందుగుల్ గలసి సాశబంతిగా బోసేసి,

సేవకు లొసఁగుముర స్తీబు దాల్చి,

హెగ్గడిక త్తియ శ యిచ్చువీడ్యము వేసి,

రతనాలక త్తి కర్రమునఁ బట్టి,

గీ. చోబుదార్లు నకీబు లరస్తోకలీలఁ

బ్రబలభయదార్భటుల బరాశబరులు దెల్పు,

రాజపంచాననుఁడు, 'మహారాజబిరుదు'

సార్థకంబుగ వచ్చె, నాశస్థానమునకు.

127

గీ. వచ్చి "యే మయ్యె మనవేటశవార్త," యనుడు;

సాగి నిలచి యుబేదులారసాహె బప్పు,

డచట నున్నట్టికర్న కు శ నభిముఖునిఁగి

జేయ, నతఁ డిట్టు లనియె నాశక్తితివరునకు.

128

సీ. "ఏమి సెప్పుదు సామి శ యిల్లు పొల్లుగఁ జేసి

యేనూర్లకుం గొన్నరయెద్దుఁ గొట్టె,

మొన్న మొన్న నె యొక్కరముదుసలికరణంబు

బండివై నేఁగుచోఁ శ బట్టి మ్రొగె,

బోగఁపుదానియాఁగబోతు బూతమువంటి

దానిఁ బెల్లెసి హారతంబుసేసె,

నూరిలో నింకను శ నున్నట్టికాఁపుల

కాఁడియె డ్లెన్నేనిఁ శ గాసిసేసె,

గీ. సాఁగనీదయ్య! దారి, పిరసాసమట్లు,
మొకము గాదయ్య, యది మాకు శ మిత్తి గాని,
దేవరా! దానిఁ జంపినఁ శ దీటు మాకుఁ
గస్త్ర యంతయుఁ బున్నెంబు శ కలుగు మీకు.”

129

మ. అని దీనుం డయి కాఁపు వల్కుటయుఁ, “గ

ట్టా! యిట్టియిక్కట్టు వ

చ్చెనె? మీ కాభయ మింక నేల? చని వి

చ్చేదంబు గావెందు నీ

దిన మాఘాతుకజాతి” నంచు, నపుడే

తే రెక్కి వై నంబు సే

సిన, సర్దారులు వేటకాండ్రును సము

త్సేకంబు దీపింపఁ గాన్.

130

చ. తమతమవారితోఁ గలసి,

తత్క్షణమే పురి కొక్కకొసుదూ

రమున, నెసంగు దట్టపుట

రణ్యమునం, బులి వచ్చుత్రోవ, వృ

క్షముపయి, మా టమర్చి పతి

జాడ నిరీక్షణ సేయుచో, శతాం

గముపయి వచ్చి మాటును స

కార్డుక్కుఁ డై విభుఁ డెక్కెఁ జెచ్చెరన్. 131

నీ. జ్యేష్ఠభావుకుఁడు రాశీశ్వరరాయప్ప
 ధీవల్లభుండు హంసవీరుఁ డతఁడు,
 తత్సోదరుఁడు రాణిరదళవాయి రామచం
 ద్రాహ్వయుం డతఁ డసరహాయశూరుఁ,
 డాప్తమిత్రుఁడు నృసింహరెడ్డి మంచిప
 రాక్రమశాలి దోశర్పలయుతుండు,
 ప్రబలబలుండు ధర్మార్థరెడ్డిదేశపాం
 డ్యుఁడు ఘృగవ్యాస త్తిర యున్నవాఁడు,

గీ. వీర లందఱు భూవరుశ్రవెంట వచ్చి,
 వారివారికి నేర్పడ్డభూరుహముల
 మాటులందు వసించి, యాశ్రయేటసక్త
 చిత్తు లై యుండి రంత భారజిష్ణు లగుచు. 132

క. తమ్ముఁడు శేషారెడ్డియుఁ
 దిమ్మారెడ్డియును వారిశ్రేణులపై శీ
 ఘ్రమ్మున నరుడెంచి వికా
 స మ్మెసలారెడుముఖాంబురజాతమ్ములతోన్. 133

క. ఆదాపుననే యొండొక
 పాదపమున నధివసించి శ్రీ వజ్జలిరి; తాలూ
 కాదారుఁడు సర్దారుఁడు
 బేదులసాహేబు వచ్చి శ్రీ వీ డంతయునున్. 134

ఉ. “సాహస మొప్ప నందఱు హు
 సా రయి యుండుఁ” డ టంచు, సాటి, తా
 నోహరిసాహరిక మృగయు
 లుద్ధతి ముందు చనంగ, వారి కు

త్సాహముఁ బెంచుచుం, దవిలి

న త్వములన్ వెనఁ జోప లుబ్ధనం
దోహముఁ జూచి, “వేగమ ప

దుం” డని, వారికిఁ జేయి వీచినన్.

135

క. గొల్లున నభోంతరాశము

భిల్లుక భయకృన్ని నాదరపిహితం బయ్యెన్,
భల్లుక ముఖమృగచేతో

భల్లంబులపగిదిఁ బటహారభాంకృతు తెనఁగెన్.

136

సీ. మత్తశుండాలశుంభదృష్టంహితార్భటి

పిండితం బయ్యె భూమండలంబు,

ఘోరతుపాకికారగోళకోత్రవిరావ

ఖండితం బయ్యె బ్రహ్మాండవితతి,

పటహతమ్మటముఖ్యరవాద్యభాంకారపి

చండ మామెను వియరద్భాండకుహర,

మాటవికోగ్రోద్భూటాట్టహాసధ్వన

హిండితం బయ్యె దీర్క్కాండ మెల్లఁ,

గీ. గొండలును గుండులును గుండరపిండి యయ్యె,

నీటములుఁ దీరములు చూరురచూరులయ్యెఁ,

బరవలును దెరువులుఁ బటారపంచ లయ్యె,

నల్లకల్లోల మయ్యెఁ బేరరడవి యెల్ల.

137

చ. కలుగులు డొంకలుం బొదలు

కందరముల్ మొదలై నయున్కిప

ట్టులు దిగనాడి, వే పటచెఁ,

డోకులుటోకులుగా, వఱళ్ళు, జిం

కలు, కడఁజుల్, సివంగులును,

గాతెనుపోతులు, దుష్టు, లేదుఁబం

దులు, మనుఁబోతు, లెల్లులును,

దోడెలులుం, జిటుతల్, వరాహముల్.

138

చ. హరిణముఁ గాంచి చిందుగఁభ

యానఁ బలాయన మాట, నక్కపో

తరసి తరక్షుకంబు వెగ

డందుట, బెబ్బలి దుప్పి సూచి వే

పఱచుట, కాటుపిల్లిఁ గని

పంది యదావద లౌట, యెన్నఁ డెం

దెఱుఁగనివై పరీత్యములు

దృక్పథగోచర మయ్యె, నావనిన్.

139

క. అఱవఱలును, దుత్తుమురులు,

మురియలుమురియలును, ముక్కరముక్కలు, చిద్రుపల్,

పఱియలుపఱియలు, నై పెం

పఱయెం, బేరడవి వేటరయఱిముఱికతనన్.

140

గీ. ఈహళాహళి యొకయింతకయేనిఁ జెవులఁ

బెట్ట కాచండచండకం శ బట్టె సోలి

లెస్స నిద్రించినిద్రించి శ లేచెఁ గొసకుఁ

బర్యుషితమాంసభక్షణరవాంఛఁ జేసి.

141

గీ. ఒడలు జాడించి, లేచి, దరవుడలు డులిపి,

నిక్కి, నీలిగి, తలయును శ నిడుదతోఁక

సాఁచి, యుట్టాఁత లూఁగి, మీరసాలు నోరు

దుడిచికొని యావులించుచు శ వెడ్డలె మెకము.

142

సీ. త్రుప్పు డంతయును బొరత్తుగ రాలి వెలిసిన
 చారలు గలమేనిరచాయతోడ,
 నరులనంజుళ్ళ నంతము లేక తినుటచే
 వాట మేదినబోసిరనోటితోడ,
 వంచనచే జంతునర్గంబు హింసింప
 మగతన మఱినట్టిరమొగముతోడ,
 బాపపుసరకుకారవడి మోసిమోసి యా
 ర్జించి పెంచినజబ్బురచేవతోడ,

గీ. వంకచాటున కలవాటురపడినముచ్చు
 పగిది నేమంబు లేనియరడుగులతోడ,
 నటమఱించుచు విచ్చేసె ర వ్యాఘ్రరాజు,
 చెంగుచెంగున నాభేటరంగమునకు.

143

సీ. త్రాగుడు మఱి నిందాపాత్రుఁడై పాన
 భవన మేఁగెడుపాటురవానిపగిది,
 నన్యంగనాలింగనానక్తిఁ దలఁకొని
 బయలుదేఱినరాచరవానిభంగిఁ,
 గూటసాక్ష్యము కొని ర కొంపలు దీయ నా
 స్థాన మేఁగెడుబచ్చురవానిపోల్కి,
 స్వామ్యర్థ మెగఁబెట్టి ర స్వగృహంబు నించి వి
 శ్వాస మేదినకాపురవానిరీతిఁ,

గీ. గనఁబడియుఁ గానకుండ దురర్గంధ మెనసి,
 మాటువేసంబుతోఁ జాతముమాటు వడుచు,
 దొంగచూపులు, ధూర్తత్వరదోషగరిమ,
 బయలువడ వచ్చె, వచ్చె, మురవ్వన్నె మెకము.

144

ఉ. వచ్చిన యాపులిం గని తు

పాకులు బారులు సేసి యందఱున్,
హెచ్చరి కొప్ప నొండొరువు
లేయుటకుం దటి సూచు చుండఁగాఁ,
గ్రచ్చఱ భూమిపాలుఁ డొడి

కంబున వేసెఁ దుపాకి, దానిగుం
డచ్చుగ దానిడొక్క వల

యాకృతిఁ జొచ్చెఁ, గఠోరతాంకృతిన్.

14

గీ. దానఁ దత్ క్షణ మది చావఁదగిన దయ్యు,
మొండిప్రాణం బగుట రెండ్రమూఁడు బార,
లవలకున్ దాఁటి, నిలువెత్తు శ చవుకళించి,
యెగిరిపడి, యీల్లై, దద్బల శ మేమొకాని!

14

చ. “జయజయ! రామభూపసుత!

చాఁగు! బళాబళి! బాపురే! వహ
వ్య!” యనుప్రశంసనాదము ల

వారిగ నాలుగుదిక్కులన్ మహా
చ్చయముగఁ బర్వె, భూవిభుఁడు

సంతస మంది, భవత్పదారవిం
దయుగళిసేవ యిందులపు

నాదిగఁ గైకొనె, నిన్ను నెన్నుచున్.

14

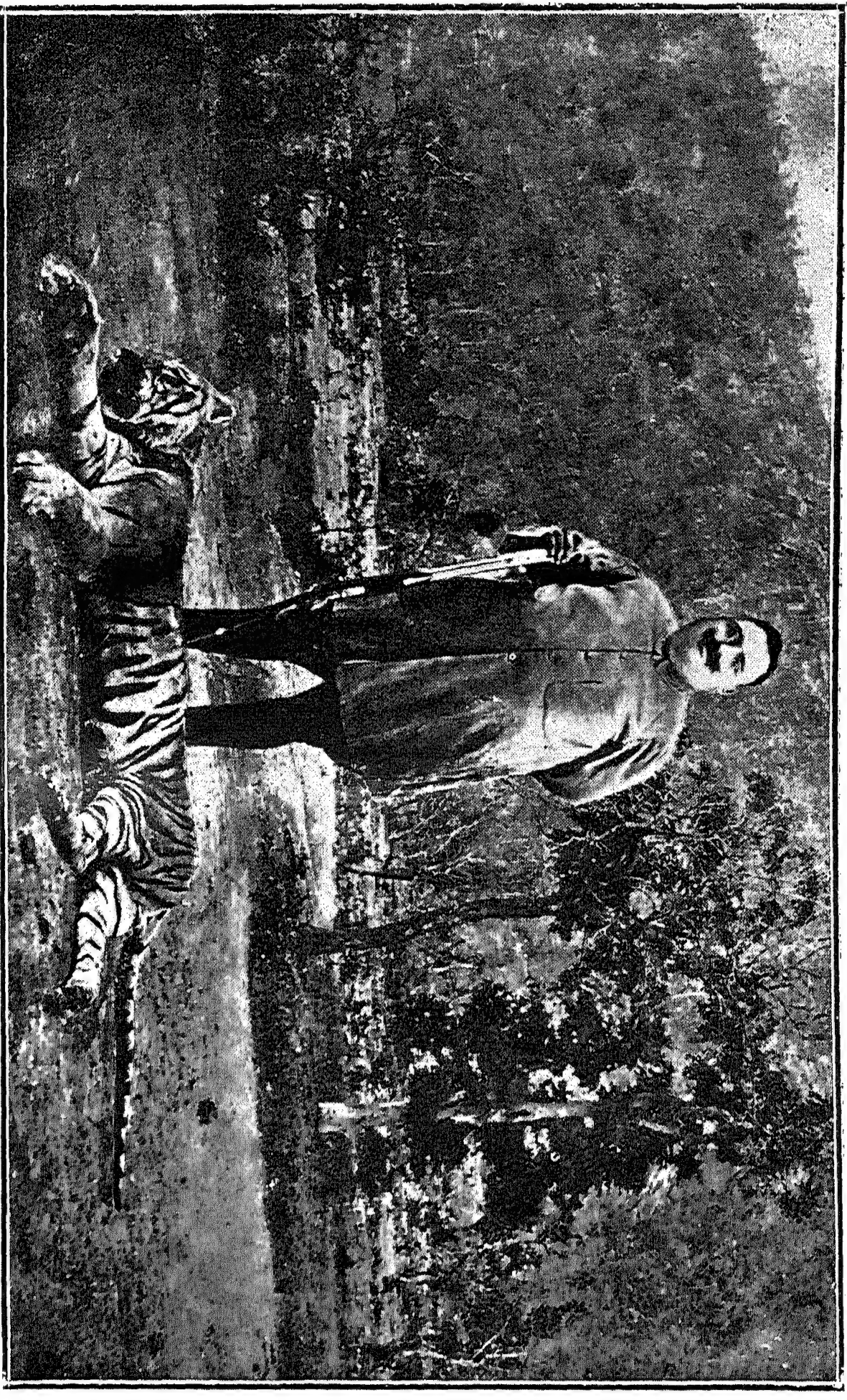
సీ. ఆండబిడ్డలతోడ శ నతినిర్భయంబుగాఁ

బొదలఁ జరించునిం శ పొదవె మాకు,
దేవుఁ డిచ్చినమేత శ దిని మాకులపతితో
విహరించున్వేచ్చ లభించె మాకుఁ,

48. దానడత్రే శ్రీనివాసి చావడగినదయ్య, మొండిసాగ్రణంబగుట రెండు మూడ్రువూ
లవలకుందాటి నిలువెత్తి చవుకిలించి, యెగిరిపడి యారె దదల మేమొకాని

గండమూలముల నాఁరకలి దీర్చుకొని నెల

పుల సుఖమ్ముగ నుండఁగలిగె మాకు,
నాకలంబులు మేసి ర యడవిలోఁ బాలకం

దలఁ గూడి నివసింపఁగలిగె మాకు,

మాయుసురు పోసికొని మేనురమఱచి యున్న
క్రూరుఁ డయినట్టి యధికారిఁ ర గూల్చి మమ్ము
రక్షణము సేసె గద్వాలరా జ టంచుఁ

బొగడ వేనోళ్ళ విభు సాధురమ్మగము లెల్ల.

150

తనబాగ కాని యితరులబాధ యెఱుంగ

నట్టిరాజును రాజె ర యనియె శశము,

సాధులయొడలిమాంఠసముచేత జీవించు

నట్టితేఁడును తేఁడె ర యనియె లేడి,

పుట్టుట బీదలఁబట్టి చంపుట కను

నట్టిదొర దొరయె ర యనియె దుప్పి,

తనబలంబు గరీబులను గిట్టుటకె యను

దణి యొక్కదణియె యం.ర చనియె గొఱియ,

పరులకష్టసుఖంబులరపాటి యెఱిగి

దుష్టులను శిక్షసేయుచు ర శిష్టరక్ష

ణమునఁ గ్రాలెడుగద్వాలనాథుఁ డవని

నాథుఁ డవుఁ గా కనె మృగగణంబు లెల్ల.

151

శిశువులఁ జంకలం దిడి కృ

షీవలకాంతలు చారునాసికాం

తశయితతర్జనప్రచురి

తం బగునివ్వెఱ దోపఁ జిత్రకా

యశవముఁ జూచి పార్థివుని
 రంకుశశౌర్యము మెచ్చి రుల్లల
 ద్దశనఘ్నణీగుణీకృతశి
 తచ్ఛవిహాసముఖాంబుజాత లై.

152

శా. ఈమాడ్కిన్ నరులున్ మృగంబులును నెం
 తేబ్రీతి శ్లాఘింపఁగా
 శ్రీమంతుం డుచితానులాపముల వా
 రిం దేల్చి యావద్దిశా
 క్రామత్తూర్యనినాదముల్ సెలఁగ వ్యా
 ఘ్రం బేనుఁ గెక్కించి య
 త్యామోదమున్న వీటికై వెడలె సై
 న్యంబుల్ దనుం గొల్వఁగన్.

153

సీ. మనుజులలో నిట్టిరమనుజాశనులు లేరె
 మాట లే లని యాడుకదీఁటఁ జిలుత,
 పరులబాధలతోడ ర పని యేమి మా కని
 పాటి సేయక కన్నురగిఁటఁ జిందు,
 గివి యన్ని సూచిన ర నెట్లు మాజీవనం
 బనుచుఁ దోఁడేలు తోఁకను విదిరై,
 బల మున్నవారలే ర బ్రదుకుట లె స్సంచు
 మొగ మెత్తి గట్టిగా ర మొఱిఁగె నక్క,

గీ. అట్టులే యైన మీ కున్న ర దనుభవంబు
 నచిరకాలంబులో నని ర యరిగె నెల్ల
 సాధుమృగములు గద్వాలరసార్వభౌమ
 నామమంత్రపురశ్చరణమునఁ బొదలి.

154

సీ. ఇనుఁ డనుపేర్వాసి శ యెనయుటయే కాని
 యెట్టిసంస్థాన మే శ నేలనై తి,
 సన్మార్గమును బట్టి శ సంచరించుటే కాని
 సద్రక్షణంబును శ జరపనై తి,
 మందేహరాక్షసు శ మాత్మోనుటే కాని
 యునాఁటికిని సమరయింపనై తి,
 బుట్టుట మఱియును శ బొలియుటయే కాని
 యేకార్యమును జేసి శ యెఱుంగనై తి,

గీ. సార్థకాహ్వయ మొప్ప శ సంస్థాన మేలి,
 సాధురక్షణ దుష్టశీరక్షణయుఁ గార్య
 కర్తృత యెసంగఁ గ్రాలె నీకర్తృ యనుచుఁ
 జిత్రభానుండు చరమాద్రుఁ శ జిన్నపైయె.

155

క. పరిపరి వినోదముల నుఖ
 కరముగ నారాత్రి యంత శ గడచనె నతినుం
 దరతరభాస్కరకరనఖ
 పరిచితి నని నగుచు నలరెఁ శ బద్ధిను లెలమిన్.

155

మ. ప్రియులుం దాము నుఖోపవిష్టు లగు ని
 ర్వేలాంగజాతాగమా
 ధ్యయనోత్తేజితచిత్తు లై యలరుచో
 నబ్జప్రియుం డంతరా
 యయథాజాతమహాపరాధకలితుం
 డై వచ్చె నంచుం గుశే
 శయసద్గ్రహణాళి ఝుమ్ము రనెఁ జం
 చచ్చంచరీ కావళుల్.

156

ఉ. “ అప్పులు తీసికోఁగలిగి

యందలివృద్ధియునేని నీయ వే
మప్ప! సరే యి టైన వ్యవ
హారము లె” ట్లని ఖండితంబుగాఁ
జెప్పెడువార్ధులం గని “ప్ర
చేతనుఁ డిచ్చినయఁపు దీర్తు మీ
యప్పులు పొం”డ టంచు రవి
హంకృతి వేండ్రము సూపె న త్తటిన్. 158

చ. మొదటిదినంబు కన్నొఱఁగి

పోయినబెబ్బులి యేమికారణం
బొదవెనొ కాని చచ్చి పడి
యుండినఁ దెచ్చిరి వేటబోయ ల
య్యదియును జేర్చి నాల్గుపులు
లాయెను గావున నూరి కింకఁ బో
వుద మని యాజ్ఞ యిచ్చె నృప
పుంగవుఁడుం బయనంబు సేయుచున్. 159

సీ. ఆత్మకూ రను నూరి శ కధిపతి దేశపాం

ద్యుఁడు భాగ్యవంతుండు శ యోగ్యతముఁడు,
మంచి గేస్తుండు ధర్మార్థరెడ్డి గద్వాల
విభునియొద్దకు వచ్చి శ వినయ మెసఁగఁ,
దనభవనంబు పాఠవనము సేయఁగఁ గోరి
స్వాగతం బిడిన నశవ్వారిప్రేమ,
నంగీకరించి సర్వార్థాంగసేనలతోడ
సపరివారంబుగాఁ శ జని తదీయ

గీ. నురుచిరావాసమునను దశద్విరచితోప
చారములఁ దృప్తి వడసి ప్రసన్నుఁ డగుచు
నతనిఁ గొనియాడి విభుఁడు మర్యాద లెసఁగ
వీడుకొని భాగ్యనగరంబు శ్ర వేడ్కఁ జేరె.

160

సీ. పచ్చకప్రపుఁగమ్మరపలుకులచలువతోఁ
గడుపుచల్లఁదనంబు శ్ర కవలు వైవ,
ముక్కుముక్కురము తైరములపోహణములతో
ముసిముసినవ్వులు శ్ర ముచ్చటింప,
ముం జేతికంకణంబులచిన్నిరొదలతో
నఱచేతితాళంబు శ్ర లనుకరింపఁ,
జిబుకంబుఁ జేర్చినశ్రచేతిచూపుడుప్రేలు
నద్యుతరసముతో శ్ర హాస్య మాడ,

గీ. జననియును, రాజ్ఞియును, దనూశజాత, భగిని,
వేటకథ లాలకించి నిశ్వేటపడంగ
రాణివాసంబుఁ జేరి నిరంతరాయ
సౌఖ్యములఁ దేలె విభుఁడు విశ్రాంతి యెసఁగ.

161

—*—

మాలిని. నిరుపమగుణధామా! శ్ర నిర్మలానందసీమా !
సురపతిముఖదేవశస్త్రోతపాత్రప్రభావా !
దురితతిమిరసంఘోరత్తుంగదీప్యత్పతంగా !
నరకదమనదత్తా! శ్ర నాగరాజేంద్రరత్నా!

162

—*—

మ. ఇది గద్వాలనృపాలచంద్రమృగయా
వృత్తాంతముం దెల్పునొ

369 ప్పద మాచిన్ని తెనుంగుఁగబ్బము, సుధీ
బృందంబు దీనిఁ రసా

స్పద మాచిన్ని

ధృదయుక్ నన్ను గ భాషానిలియవా
ప్రీతాత్ముఁ గావించుతన్.

16

—●—●— ఆ శ్వా సాంతము. —●—●—

మ. ఇది శ్రీమ త్పరదేవతావరకృపా
హేవాకసంలబ్ధభా
స్వదుదంచత్కవితావిభాసురుఁడు గ
ద్వాలక్షమాపాలద
త్తదుకూలాదిక హేమరత్నమయమా
ద్యద్భూషణోద్భాసి యొ
ప్పద మానట్లు ప్రభాకరాఖ్యకవి గా
వింఁచె సుహృత్ప్రీతిగాన్.

స మా త్త ము

క్రృష్ణ దేవరాయాంధ్ర భాషానిలియము

సుల్తాన్‌బజార్, హైదరాబాద్.

